

TÜBİTAK–ARDEB
Eğitim Çağrı Programı
“1003-SBB-EGTM-2017-1 Öğrenme Çıktılarını Etkileyen Faktörler”
Çağrı Metni

1. Genel Çerçeve

Öğrenme çıktıları, bu çağrının odak noktasıdır. Öğrenme çıktısı, bir öğrenme etkinliğinin sonunda öğrencinin neler yapabileceği ile ilgili beklentilerin yazıldığı ifadeler olup öğretim sürecinde ve sonunda, bireylerin sahip olması beklenen bilgi, beceri, değer ve tutumları gösterir.

Öğrenme çıktılarını etkileyen faktörler konusundaki araştırmalar, sınıf ve okul düzeyinde küçük ölçekli deneysel çalışmalardan uluslararası ölçekteki çalışmalara kadar uzanan bir çeşitlilik göstermektedir. Öğrenme çıktılarını etkileyen faktörler ve bu faktörlere yönelik müdahalelerin öğrenmeyi nasıl etkilediğine yönelik araştırmalar, ampirik bulgular kadar kuramsal ve metodolojik gelişmelerin de etkisiyle artarak devam etmektedir. Bu araştırmaların bulgularına pek çok meta analiz de yapılmıştır. Ancak bu meta analizlerde öğrenci başarısını etkileyen faktörlerin kavramsallaştırılmasında yaşanan sınırlılıklar kadar bu araştırmaların metodolojisi ile ilgili sınırlılıklara ve bu faktörlerin etkilerinin öğrenme ortamı ile ilgili bağlamsal koşullara göre değiştiğine de dikkat çekilmektedir.

Türkiye’de öğrenme çıktılarının ulusal ölçekte değerlendirilmesinde iki temel veri kaynağı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi PISA ve TIMSS gibi uluslararası ölçekli başarı değerlendirmesi çalışmalarından elde edilen veriler ve bulgulardır. İkincisi ortaokuldan liseye geçişte uygulanan merkezi ortak sınavlar ve öğrenci başarısını belirlemeye yönelik ulusal ölçekli sınavlar (örneğin ÖBBS) ile yükseköğretime geçişte uygulanan YGS ve LYS’den elde edilen veriler ve bulgulardır. PISA ve TIMSS bulguları Türkiye’de öğrenci başarısı hakkında önemli bilgiler sağlamaktadır. Ancak, bu çalışmaların bulgularının daha derinlemesine incelenmemiş olmasının yanında, Türkiye özelinde ulusal ölçekte öğrenme çıktılarının belirlenmesi ve öğrenme çıktılarında varyasyonu etkileyen faktörlere yönelik çalışmaların yeterince gerçekleştirilmemiş olması, öğrenme çıktılarının geliştirilmesi için veriye dayalı politikaların oluşturulmasını ve stratejilerin geliştirilmesini zorlaştırmaktadır. PISA ve TIMSS bulguları daha çok Türkiye’nin bu çalışmalara katılan diğer ülkelere göre konumuna ilişkin değerlendirmeler yapmak ve Türkiye’nin yıllar içerisindeki gelişimini izlemek amacıyla kullanılmaktadır. Ortaokuldan liseye geçişte uygulanan merkezi ortak sınavlar ile yükseköğretime geçişte uygulanan YGS ve LYS’den elde edilen verilere araştırmacıların erişimi sınırlı olduğundan bu verilere dayalı kapsamlı analizler de yeterince yapılamamaktadır. Buna ek olarak, ortaöğretime ve yükseköğretime geçişte uygulanan sınavların sonuçlarının yerleştirme amacıyla kullanılması ve bu sınavların esas itibarıyla bir sıralama sınavı olması, öğrenme çıktılarına ilişkin doğrudan bir değerlendirme yapmayı güçleştirmektedir. Ancak, uluslararası ölçekte yapılan değerlendirmeler ile ulusal ölçekte yapılan sınavların sonuçları birbirini destekler nitelikte olup, öğrencilerin OECD ortalamalarının oldukça üzerinde bir oranının hedeflenen temel yetkinlikleri kazanmadığını göstermektedir. Bununla birlikte, bu değerlendirmelerden elde edilen sonuçlara göre öğrenci puan ortalamalarının okullar arası varyansının yüksek olduğu bilinmektedir. Bu değerlendirmelerden hareketle genel bir durum tespiti yapmak mümkün olmakla birlikte,

tespit edilen durumun iyileştirilmesi için müdahale edilecek alanların ve faktörlerin belirlenmesine yönelik bilgi sınırlı kalmaktadır.

Öte yandan, öğretim programları bilgi, beceri, değer ve tutumlarla ilgili kazanımlar içermesine karşın uygulanan mevcut ölçme ve değerlendirmelerde öğrenme çıktılarının ölçülmesi daha çok bilişsel boyut ile sınırlı kalmaktadır. Bilişsel alanda ise üst düzey bilişsel öğrenme çıktılarının ölçülmesinin göz ardı edildiği görülmektedir. Öğrenmeyi bir bütün olarak ele aldığımızda, bu durum öğrenme çıktılarına ilişkin mevcut değerlendirmelerin çok dar bir alanda kaldığı gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle öğrenme çıktılarının ölçülebilir bütün boyutlarını dikkate alan değerlendirme çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre öğrenmeyi etkileyen pek çok değişken bulunmakta ve bu değişkenler araştırmada benimsenen kuramsal yaklaşıma göre farklı şekillerde sınıflandırılabilmektedir. Bu faktörlerin nasıl sınıflandırıldığı ve tanımlandığı özellikle müdahale edilebilir faktörlerin belirlenmesi açısından önemlidir. Meta analizlere göre bu faktörler arasında etki değeri açısından öne çıkanlar bulunmakla birlikte, meta analizler bu faktörlerin ortamla ilgili etkileşimlerini açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Türkiye’de yapılan çalışmalar ise daha çok küçük ölçekte olup ulusal düzeyde başarı farklılıklarının kaynaklarını açıklayıcı nitelikte değildir. Öğrenme ortamını sadece öğretim yöntem ve tekniklerine indirgemek, büyük resmin küçük bir kısmını görmemize neden olmaktadır. Öğrenme ortamı, öğrencinin öğrendiği ortamın fiziksel, psikososyal, kültürel vb. boyutları ile de ilgilidir. Türkiye’de ulusal ölçekte öğrenme çıktılarına etkileyen faktörlerle ilgili bütünsel ve sistematik araştırmaların yetersiz olması nedeniyle öğrenmeyi geliştirmek için kanıta dayalı müdahale ve stratejilerin oluşturulmasında güçlükler yaşanmaktadır.

Yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı “Öğrenme Çıktılarını Etkileyen Faktörler” çağrı programına ihtiyaç duyulmuştur. Okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerinin öğrenme çıktılarının -ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan öğrenci başarısını değerlendirme çalışmaları da dikkate alınarak- öğrenmeyi etkileyen değişkenler açısından analiz edilmesi ve öğrenme çıktılarının iyileştirilmesi için bu çağrı programının kapsamı aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

- Okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerinin hedeflenen öğrenme çıktılarına ulaşma düzeylerinin belirlenmesi,
- Öğrenme çıktılarına etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve bu faktörler arası etkileşimlerin analiz edilmesi,
- Analizlerde mevcut ulusal ve uluslararası değerlendirme verilerinin ve bulguların dikkate alınması,
- Öğrenme çıktılarının izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla uygulanabilir araçlar geliştirilmesi,
- Öğrenme çıktılarının iyileştirilmesi amacıyla bulguya dayalı olarak eğitim politikaları ve/veya müdahale stratejileri geliştirilmesi.
-

Bu çağrı programının kapsamı okul öncesi ile ilkokul, ortaokul ve lisedeki temel dersler ile sınırlıdır.

2. Amaç ve Hedefler

Bu çağrının amacı; ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan öğrenci başarısını değerlendirme çalışmalarını da dikkate alarak okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerinin hedeflenen öğrenme çıktılarına ulaşma düzeyini belirlemek, bu çıktıları öğrenmeyi etkileyen değişkenler açısından analiz etmek ve öğrenme çıktılarının iyileştirilmesi için eğitim politikaları ve/veya müdahale stratejileri oluşturmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için çağrı programının hedefleri şunlardır:

- a) **Farklı sınıf seviyelerinde hedeflenen öğrenme çıktılarına ulaşma düzeylerinin belirlenmesi:** Bu hedef kapsamında okul öncesi ile ilkokul, ortaokul ve liselerin farklı sınıf seviyelerinde öğrenme çıktılarının üst düzey bilişsel beceriler ile bilgi, beceri, değer ve tutumları da kapsayacak şekilde ölçülmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Burada yapılacak değerlendirmelerde uluslararası değerlendirme verileri/bulguları da referans olarak dikkate alınmalıdır.
- b) **Öğrenme çıktılarının izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla uygulanabilir araçlar geliştirilmesi:** Öğrenme çıktılarının izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla gerekirse yeni ölçme araçları ve izleme değerlendirme mekanizmaları geliştirilmelidir. Bu araçlar ve mekanizmalar sistem düzeyinde kullanılabilmesi gibi öğretmenlerin sınıf içinde kullanabileceği nitelikte de olabilir.
- c) **Öğrenme çıktıları etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve bu faktörler arası etkileşimlerin analiz edilmesi:** Öğrenme çıktıları belirleyen faktörlerin kuramsal bir çerçevesinin tanımlanması ve bu kuramsal çerçeve içinde değişkenlerin ve değişkenler arasındaki ilişkilerin/etkileşimlerin açıkça modellenmesi/tanımlanması beklenmektedir. Analizlerde mevcut ulusal ve uluslararası değerlendirme verileri ve bulguları dikkate alınmalı, gerekli ve mümkün olduğu hallerde bu veri ve bulgularla ilişkilendirme yapılmalı ve/veya bu veri/bulgular kullanılarak daha detaylı analizler yapılmalıdır. Özellikle, müdahale edilebilir ve yeniden düzenlenebilir değişkenlerin öğrenme çıktılarına etkilerinin belirlenmesi önem arz etmektedir.
- d) **Öğrenme çıktılarının iyileştirilmesine yönelik eğitim politikaları ve/veya müdahale stratejilerinin geliştirilmesi:** Öğrencilerin bilgi, beceri, değer ve tutumlarına yönelik hedeflenen öğrenme çıktılarına ulaşma düzeylerinin geliştirilmesi için özellikle düşük başarılı/dezavantajlı öğrenciler için politika veya stratejiler geliştirilmelidir. Gerekli hallerde bu stratejiler test edilmelidir. Müdahale stratejileri, sistem düzeyinde iyileştirmeyi amaçlayabileceği gibi öğretmenlerin sınıf içinde uygulayabileceği nitelikte de olabilir.

3. İlgili Destek Programı

Bu çağrı konusu kapsamında önerilecek projelere "1003-Öncelikli Alanlar Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı" kapsamında destek verilecektir.

4. Çağrıya Özel Hususlar

- Bu çağrı kapsamında önerilecek projelere ilişkin özel hususlar çağrı metninde detaylı olarak açıklanmıştır. Sunulacak proje önerilerinin bu özel hususlara uyması gerekmektedir. Birinci aşama değerlendirmesi sonucunda bu özel şartları taşımadığı tespit edilen proje önerileri, çağrı amaç ve hedeflerine uygun olmaması gerekçesiyle elenecek olup ikinci aşamaya geçemeyecektir.

- Bu çağrı kapsamında önerilecek projelerin, kanıta dayalı eğitim politikaları oluşturma sürecine katkı sunması gerektiği dikkate alındığında, ülke genelini temsil edebilecek şekilde ulusal ölçekte planlanması gerekmektedir.
- Öğrenme çıktılarının bilgi, beceri, değer ve tutumları kapsayacak şekilde ölçülmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir.
- Proje önerilerinin kapsamının tek bir konu ve sınıf düzeyi ile sınırlı olmaması gerekir.
- Proje önerilerinin sadece öğretim yöntem ve yaklaşımlarının uygulaması ile sınırlı olmaması gerekir.
- Proje önerilerinin sadece uluslararası sınav sonuç analizi ile sınırlı olmaması gerekir.
- Proje önerilerinin, proje amacı ile ilgili sistematik bir içerik analizi ve/veya meta analiz ve sağlam bir kuramsal altyapı ve metodoloji içermesi beklenmektedir. Ancak içerik analizi ve/veya meta analiz yapılması tek başına bir proje olarak kabul edilemez.
- Bu çağrı kapsamında salt durum tespitine ve/veya altyapı oluşturmaya yönelik projeler desteklenmez.
- Proje ekibinde farklı disiplinlerden araştırmacıların görev alması ve konunun disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir.
- Proje kapsamındaki iş paketlerinin büyük ölçüde proje ekibi tarafından yapılması beklenmekte olup, hizmet alımı için talep edilen bütçe, önerilen proje bütçesinin %30'unu geçemez.
- Proje bütçe kalemleri arasında dengeli bir dağılım olması beklenmektedir.
- Proje önerileri küçük, orta veya büyük ölçekli projeler olarak hazırlanabilir.
- Orta ve büyük ölçekli projelerin farklı kurum/kuruluşlarda yürütülen ve birden fazla kurumun yer aldığı alt projelerden oluşması (bir proje en fazla 1 ana ve 3 alt projeden oluşabilir) ve üniversite/kamu/özel sektörün katılımıyla gerçekleştirilmesi önerilmektedir.
- İkinci aşama başvurularında sunulması gerekli olan [Yasal/Özel İzin Belgesi](#) ile [Etik Kurul Onay Belgesinin](#) alınmasında yaşanabilecek aksaklıklar göz önünde bulundurularak, söz konusu belgelerin temin sürecinin ilgili tüm kurum/kuruluşlarla irtibata geçilerek ivedilikle başlatılması önerilmektedir.

5. Çağrı Takvimi

	Çevrimiçi Başvuru Sistemi Kapanış Tarihi	Elektronik Başvuru Çıktısının Gönderilmesi İçin Son Tarih (*)
Birinci Aşama	17.02.2017 17:30	24.02.2017 17:30
İkinci Aşama	26.05.2017 17:30	09.06.2017 17:30

(*) Elektronik başvuru çıktısının ıslak imzalı nüshasının belirtilen tarih ve saate kadar Kurumumuza ulaştırılması gerekmektedir.

6. Ek Belgelere Referanslar

- 1003 Destek Programı Web Sayfası
- 1003 Destek Programı Bilgi Notu
- 1003 Öncelikli Alanlar Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Usul ve Esasları
- 1003 Proje Önerisi Değerlendirme Formu
- Yasal/Özel İzin Belgesi Bilgi Notu
- Etik Kurul Onay Belgesi Bilgi Notu

7. İrtibat Bilgileri

Egemen TAŞKIN

Telefon	0312 298 12 87
E-posta	egemen.taskin@tubitak.gov.tr

Hamidullah TARHAN

Telefon	0312 298 17 38
E-posta	hamidullah.tarhan@tubitak.gov.tr

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Destek Grubu(SOBAG)